

akel willen
dat in die
om aan te
a geloovige

In de ver-
beteekend
verklaring
tebt aange-

cisch om

is het wal
f, waarmee
chzelf ook

at het ook

wij in het
de zeker-
vorden van
redenering
eigen aard
heid, de al-
wigheid en
egen wordt
kelbare be-
D. v. D.

N
WUS

lagogischen
en gelukkig
inden ketel
en er vuur
n. Daarom
Als we nu
verbetering
op stel en

onze dagen
de heeren
ep: „Alge-
de Scholen
gen. Eerst-
er ons zoo
is verschil-
terrein van
e Inleiding
den heer
n, wat deze
leurstelling
uifnemende
teft kwam;
at we voor
methodiek

eerst een
Geestelijke
gen (H. 2)
en aan Psy-
zoerigste te
lijk School-
alde onder-
en bezwaar
Lankamp,
In menige
bina alle
werden niet
nen roemde
kie ze niet
mer vinden,
el sterk af-
de praktijk
plan gerust
er wel wat
chrijvers in
en voor de
t niet heele-

op wat ge-
Dr F. J. J.
P. S. Ger-
Onderwijs-

eerde schrij-
mij dunkt,
ethodiek en
geveld over
rden aange-
lijk werd op
voor Chr.
t debat met
„deemoed”
inneren we
Prof. Ger-
itlokte Jam-
gedrukt in
ron worden
eraard maar
er duidelijk,
n, zeer ge-
Christelijk

Onderwijs kan worden gezegd. Om een voorbeeld te noemen. De Bijbelsche vakken komen op menige U.L.O.-school niet tot hun recht. Maar dit verwijt kan zeker niet gericht worden aan het adres van onze gewone Lagere Scholen. Graag zou ik aan ieder, die wat over het onderwijs wil zeggen, den eisch gesteld zien, dat hij vooraf een vijftigtal scholen bezoekt. 'k Ben overtuigd, dat menig oordeel dan anders zou zijn uitgevallen.

Tegen Prof. Waterink vind ik de schrijvers niet billijk. 'k Vermoed, dat onze Hoogleraar in de Paedagogiek het gewraakte stuk nu niet meer zou schrijven. Waarom heeft men hem niet even gevraagd, of hij ook in deze dagen meent, dat ons onderwijs op de beschreven manier kan worden ingericht? Ik weet, dat dit niet gebeurd is.

Wij lijden bij het onderwijs aan de medicijnmeesters en moeten allemaal met elkaar oppassen, dat we de krachten zoo goed mogelijk mobiliseeren. Daarom moeten boeken als het hier besprokene niet polemiseren, maar thetisch en praktisch de zaken geven, dan komen we verder. Mijn hooge waardeering voor dit werk geeft mij dezen raad in de pen en doet mij de beste wenschen voor het volgende deel uitspreken.

Gr.

G. MEIMA.

„Geref. Jongelingsblad” en pluriformiteit.

Ook het „Geref. Jongelingsblad” heeft zich ingelaten met de passage, waarover prof. Hepp viel, de verleden week geciteerde uitspraak n.l. van ds. J. G. Feenstra in een leidraad voor de meisjesverenigingen, rakende de pluriformiteit der kerk.

Het blad geeft een breed citaat uit prof. Honig's Handboek, om te betoogen, dat men toch wel degelijk pluriformiteit en eenheid der kerk verbinden kan. Natuurlijk is dat beroep ditmaal — d.w.z. zonder nadere begripbepaling — niet ter zake; we hebben vroeger reeds prof. Greijdanus aangehaald, die jaren geleden (predikant nog in Friesland) betoogde, dat van „pluriformiteit” kon worden gesproken, ja, maar dan binnen de „ware kerk”. Van de ware kerk wordt in de belijdenis ook de eenheid beleden. En van de ééne de waarheid. Maar ds. Feenstra had — en zijn eigen woorden wijzen dat uit — het over een pluriformiteitsopvatting, welke dit woord, zelf niet onbedenklijk, annexiert voor opnemings van de verscheuring der eenheid onder de werken Gods. Merkwaardig is evenwel volgende passus:

Wanneer hier beide standpunten waren uiteengezet en er was aan toegevoegd, dat er nog heel wat studie en samenspreking in onze Kerken noodzakelijk zal zijn om hier tot eenstemmigheid te komen — we zouden gezwoegen hebben.

„Beide standpunten” uiteen zetten; het is een schoone droom. In werkelijkheid evenwel zijn er geen „twee standpunten”. Een halven middag neuzen in enkele boeken en tijdschriftartikelen is voldoende om aan te toonen, dat in betrekking tot de meest kardinale vraagstukken rakende de beweerde pluriformiteit, onder wie zich van het woord bedienen, de meeningen uiteenloopen. Waarom het dan ook niet overtuigen kan, als het blad schrijft:

„Gaaf hier niet om datgeen sommigen van deze pluriformiteit hebben willen maken, maar om hetgeen onze Gereformeerde leiders hieromtrent hebben geleerd en dat hij, kort is samengevat in het artikel Pluriformiteit der kerk in de Christelijke Encyclopaedie door Dr Joh. Jansen.

Intusschen, niet daarover willen wij thans spreken. Het blad merkt op:

Wij zijn met dit vraagstuk nog lang niet klaar en daarom betreuren wij het ten zeerste, dat ds. Feenstra gemeend heeft voorlichting te moeten geven op deze wijze in het orgaan van onzen zusterbond. Deze kwestie moet thans nog niet worden overgebracht op het terrein onzer jeugdverenigingen.

„Wij zijn met dit vraagstuk nog lang niet klaar”; neen, — en de oogen zijn daarvoor opengegaan, dank zij den arbeid ook van hen, die men N.B. op dien door hen zelf blootgelegden grond het woord niet graag ziet nemen. Maar waarom? Is van het verbond niet hetzelfde te zeggen? Toch is op 24 Febr. '39 over het verbond door dr. Berkouwer gerefereerd met afgevaardigden van het Bondsbestuur der J.V., en zijn diens stellingen opgenomen in het „Geref. Jongelingsblad” van 3 Maart 1939. Er is, meen ik te weten, sprake geweest van publicatie van dit referaat, officieel voor den bond. Een week later, 10 Maart, wijdt dezelfde kroniekschrijver, die ds. Feenstra's voorlichting „betreurt”, omdat men over de zaak van de pluriformiteit nog niet gered is, een breede beschouwing aan dr. B.'s referaat. Referaat en nabetrachting bevatten, wat wel niemand betwijfelen zal, heel wat elementen, waar anders over gedacht wordt door anderen. Heel wat polemiek ook. Polemiekt ook tegen officiële Bondsinstellingen. Wij kijken daar maar eens rustig tegen aan en vallen daar niet over. Maar hierover vallen we wel, dat men aan anderen vraagt, zulke kwesties niet „over te brengen op het terrein onzer jeugdverenigingen”. Men moet zich wachten voor den schijn, alsof alleen wie 't met een bepaalde groep eens is, spreken mag, en

die dan ook vrijuit, juist over kwesties, die aan de orde zijn. Het blijkt telkens, dat de strijd in onze kerken een gevolg is van het al te vlote ja-zeggen uit de periode van dr. A. Kuyper. Het kwaad van toen begint zich te wreken. Dat is te verstaan. Maar men moet de genezing niet tegenhouden, door zelf zonder dat de regelmatige gang van het werk dit eischt, over een punt-in-discussie expres een ruim getal stellingen van disputabel gehalte aan de jongelingen voor te leggen, en een paar maanden later da Feenstra, die een gewone leidraad schrijft en dus geen extra moeite doet om een betwist punt zijnerzijds te entameeren, kwalijk te nemen, dat hij zijn meening zegt.

Zie voorts Kerkelijk Leven.

N.S.B.-penetratie?

Via „Woord en Geest” citeert de „N.R.Crt.”:

Het te Hoorn verschijnend vrijzinnig-christelijk weekblad „Ons Godsdienstig Leven” bevat in zijn nummer van 4 dezer een redactioneel artikel, waarin gewezen wordt op een merkwaardige geschiedenis, die zich kortgeleden te Alkmaar heeft afgespeeld. Daar heeft op 29 October in de Evangelisch Lutherse Kerk een predikant uit Purmerend, ds. H. L. G. Ouwerkerk, den dienst geleid en bij die gelegenheid is eenige dagen tevoren een omzendbrief verspreid door een comité, dat zich aandient met den naam: Evangelie en Volk.

Dit comité blijkt niet anders te zijn dan een nationaal-socialistische organisatie, die door middel van de niets vermoedende kerkgenootschappen prediking wil brengen in nationaal-socialistische geest.

Het bestuur van de Lutherse gemeente, waarvoor de genoemde predikant zou optreden, wist niet af van zijn nationaal-socialistische sympathieën en was door het comité ook niet op de hoogte gesteld van de verspreiding van een omzendbrief, die op de op handen zijnde spreekbeurt betrekking had. Ook verschillende lidmaten der gemeente bleken bij navraag volkomen onbekend met den omzendbrief, die uitsluitend bij N. S. B.-ers bezorgd is.

Deze beperkte bestemming is trouwens ook uit den inhoud van het geschrift af te leiden. „Wij hebben”, — aldus besluit het geschrift, dat door het Alkmaarsche orgaan in zijn geheel wordt afgedrukt, — „met deze aankondiging een bijzonder doel. Meermalen hoort men uit kringen der N.S.B., dat zij die vroeger nog wel eens naar de kerk gingen, er nu niet meer heengaan, omdat zij er voor passen, gekwetst te worden in hun staatkundige gevoelens. Het is thans aan hen, om door hun aanwezigheid op 29 October a.s., ons comité te toonen, dat zij de behoefte aan de voor allen bestemde hoedschap wel hebben. Wekt ook anderen, die wij mogelijk niet bereikt hebben, op om met u mee te gaan. Indien gij en velen met u komt, zal ons comité weten, dat het zijn plicht is, ook zelf predikbeurten te doen vervullen. Ten slotte nog dit: wij genieten gaastrijheid in een kerk, waarvan velen uwer geen lidmaten zijn. Het is daarom ongewenscht en dus verboden partij-insignes te dragen.”

Het Hoornsche orgaan deelt mee, dat dit comité ook onder andere namen optreedt als: de Orde van Getuigen van Christus. Door Nood Gedwongen (te Amsterdam). Terug naar het Evangelie (in Den Haag). Terug naar het geloof. De Wet van de Orde vermeldt als doel o.a.: „in de kerkelijke wereld op meer objectiviteit en waardeering ten aanzien van de genoemde nationale en sociale („lees: nationaal-socialistische”), zegt het Hoornsche orgaan) stroomingen aan te dringen en zodoende een goede verhouding tusschen het kerkelijke en nieuw groeiende nationale en sociale („nationaal-socialistische”), verbetert het Hoornsche orgaan) leven op te bouwen en te bewaren.

Het door ons aangehaalde blad citeert ter kenschetsing van deze evangelisatie een en ander uit het maandschrift der Orde, dat ook den naam Evangelie en Volk draagt. Anti-semietische oratorie is er regel: van het Nederlandsche volk heet het bijv.: „Het volk dat in de netten van den joodschen geest verstrikt geraakte, kan alleen gered worden door de genade van een volksch-ontwaken...” enz. En Niemöller heet „de held-martelaar van alle joden, moskoviëten, anti-nationale christenen, vaderland-verraders, en tot oorlog hetzende pacifisten.”

Voorts lezen wij in het Hoornsche blad o.a. nog bijzonderheden omtrent de leiders van dit comité. De april ervan is baron van Lynden van Horstwaarde, die tereens voorzitter is van den „Raad van Discipline” der N.S.B., en ds. Ouwerkerk werd volgens de Stormmeuw van 17 Oogstmaand 1939 in den Nationalen Jeugdstorm bevorderd tot „Kornet”. Op 4 Aug. l.l. heeft hij op het terrein der N.S.B. te Lunteren voor de Mussert-jeugd gesproken. Het Hoornsche orgaan vestigt er de aandacht nog op, dat die Stormmeuw onder volgnummer C, No. 71 met name genoemd wordt op de lijst der verboden geschriften in den zin van de ministerieele beschikking van 20 September 1939.

Na melding te hebben gemaakt van een vergeefsche poging, welke dit comité ook gedaan heeft om beslag te leggen op gebouwen der Ned. Herv. gemeente in Den Haag, welke poging door de waakzaamheid van den kerkeraad is mislukt, besluit Ons Godsdienstig Leven met te zeggen: „De diverse kerkbesturen zijn gewaarschuwd en ze zullen stellig de wegen weten te vinden, om zich te vrijwaren voor penetratie van deze „volksche” zijde.”

Bericht Ned. Chr. Persbureau.

Volgens „De Heraut” schreef het N.C.P. iets over Polen. Het stuk van „De Heraut” (19 Nov. 1939) volgt hieronder:

Uit het voormalige Polen. Slachtoffers van de evacuatie naar Duitsland.

Er kwamen twee berichten omtrent den toestand in het voormalig Polen tot ons. Het Ned. Chr. Pers-

bureau meldt, dat de Poolse woede bij het uitbreken van den oorlog zich kennelijk tegen de Duitsche Protestant in Polen openbaarde. Het aantal gedoodde leden der Prot. kerken in Polen wordt door ds. Kammel op 14.000 geschat. Dit cijfer, als men de „vermisten” daarbij rekent, is volgens ds. K. nog hooger; van de vermisten komen evenwel nog dagelijks enkelen terecht. Ds. Eichstätt van Bromberg, leverde een lijst van 600 vermoorde lidmaten! Het aantal vermiste Volksditschers bedraagt daarenboven nog 700. In verschillende dorpagemeenten werden 236 leden vermoord. Van de 180 predikanten van de „geuniceerde Ev. kerk” in Posen en West-Pruisen, werden er 15 als „Rijksditschers” uitgezonden. Van de 165 anderen werden er 2 vermoord. Over den dood van ds. Just schreven wij reeds. De Kutzen uit Jagershof werd met zijn ouder vader en 61 leden zijner kerk door het Poolse gemeen afgeslacht. 66 predikanten, waarvan de namen aan ds. Kammel bekend zijn, bracht men naar de Poolse binnenlanden over. Hieronder waren predikanten van ver over de 70 jaar. Van hen koerden 12 niet weder; twee hunner bezweken op den verschrikkelijken tocht door honger en onthoring; drie werden onderweg neergeschoten; zeven anderen zijn vermist — hun terugkomst wordt niet verwacht! Ds. Schwerdfeger werd uit een troep gevangenen geroepen en kreeg den kogel — omdat hij predikant was. Ds. Lassahn moest aanschouwen, dat zijn kerk en pastorie met teervaten in brand werden gestoken.

Een Duitsch kerkelijk blad berichtte, dat bij het uitbreken van den oorlog dr. Zöckler met de andere Duitsche predikanten van Stanislaw, in de stadsevangenis werd geïnterneerd. Op 16 September werden hun Poolse bewakers opvallend welwillend. Zij gaven te kennen, dat zij hoopten in geval dat Duitsche troepen kwamen opdagen, hunne gevangenen hen zouden in bescherming nemen. Daarna werden zij vrijgelaten. De meesten der 140 Duitsche gevangenen bleven in de gevangenis om vandaar uit waar te nemen in welk een toestand de stad verkeerde. Dr. Zöckler begaf zich aanstonds naar zijn kudde — door de straten, die gevuld waren met wegtrekkende militairen. Hij vond alles in zijn stichting in goede orde niettegenstaande de schade, die Poolse in-kwartiering veroorzaakt had. Er volgden nu twee jammerlijke dagen van ongebondenheid, waarin de talrijke Joden trachten een onbepaalde heerschappij uit te oefenen. Snel werd een Duitsche weermacht georganiseerd, die in de eerste plaats de inrichtingen van Dr. Zöckler onder haar hoede nam. Ook de Oekraïners werkten daarbij mede, een bewijs, dat de philanthropische arbeid van Zöckler ook door hen gewaardeerd werd. Toen de Russische troepen op 19 September hun intocht deden kwam er rust. Kort daarop gingen drie Stanislawer Duitschers naar Duitschland om de autoriteiten te verzoeken, dat zoo spoedig mogelijk de Duitschers uit Polen naar Duitschland zouden worden overgebracht. Zoo bestaat er uitzicht, dat ook de verpleegden der Zöckler-inrichtingen en de leden van zijn gemeente met hem weldra in Duitschland zullen geborgen zijn.

De general-superintendent D. Blau, Posen, die bij het uitbreken van den oorlog in Duitschland verkeerde, heeft op 10 September te Berlijn een godsdienstoefening geleid voor de uit Polen „Volksditschen”. D. Blau aprak hierbij uit, dat bij alle smart die men had te lijden, de dankbare vreugde de overhand moest hebben, dat men weer tot het rijk mocht wederkeren!

Niet minder dan 45 Ev. predikanten keerden inmiddels weer naar Polen terug. Zij deden vreeselijke ervaringen op. In groote menigten werden de gevangenen genomen Volksditschen door de Polen voortgedreven. Zij kregen dagen lang geen warm eten, dikwijls zelfs heelemaal geen eten. Wanneer iemand door uitputting liggen bleef, en met gewerkolven bewerkt, niet opstond, werd hij afgezonderd. Een schot weerkloek en het slachtoffer stond niet meer op. Er zijn Duitsche Ev. kerkgemeenten uit het voormalig Poolse gebied, waarvan allen, die daarin diensten verrichtten, als koster, organisten, kerkeraadsleden, leiders van godsdienstoefeningen voor kinderen enz., den marteldood stierven. Ontzettende toestanden!

Het ligt nog al in de lijn der Nazi-propaganda. We zullen eens nagaan hoe het N.C.P. vroeger over de Nazi's schreef. Wij maken verschil tusschen het Duitsche volk en zijn huidige regeering.

K. S.

Correspondentie

AAN ONZE ABONNÉS.

In antwoord op vragen over beschikbaarstelling van een handje voor de bijlagen in „DE REFORMATIE” van den „HEIDELBERGSCHE CATECHISMUS”, deelen wij mede, dat dit niet in ons voornemen ligt. Het werk zelf zal binnenkort als tweede druk, herzien en aangevuld met tekst- en trefwoordenregister, in buckram stempelband verschijnen.

DE UITGEVERS.

Benut U de gelegenheid wel een nieuwe abonnee te werven? Proefnummers zijn steeds ter beschikking.